

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten**Yttrande över betänkandet Förstärkt skydd för uppgifter av betydelse för ett internationellt samarbete för fred och säkerhet som Sverige deltar i (SOU 2017:70)***Sammanfattning*

Åklagarmyndigheten tillstyrker utredningens förslag. Några synpunkter och kommentarer lämnas.

Överväganden och förslag (kap 12)

Utredningen har redogjort för hur samhällsutvecklingen inneburit en ökad samverkan med andra länder bl.a. på det säkerhets- och försvarspolitiska området. Det beskrivs också att det inom ramen för det internationella samarbetet för fred och säkerhet förekommer att känsliga uppgifter som om de röjs kan medföra allvarliga konsekvenser för upprätthållande av internationell stabilitet och säkerhet. Åklagarmyndigheten delar bedömningen att det straffrättsliga skyddet är bristfälligt och att en nykriminalisering av spioneriliknande gärningar är befogad.

Åklagarmyndigheten noterar att utvecklingen i världen gör att gränsdragningen mellan yttre och inre säkerhet blir alltmer diffus och att behovet av gränsöverskridande samarbete för att bevara fred och säkerhet ökar. Det framstår som angeläget att Sverige har en strafflagstiftning som i så hög grad som möjligt motsvarar den som tillämpas i de länder Sverige samarbetar med och att vi om möjligt använder oss av samma begrepp i lagstiftningen för att underlätta samarbetet och öka förståelsen för varandra.

Vid en jämförelse med andra närliggande samarbetsländer kan det konstateras att skyddet för uppgifter som hanteras inom ramen för internationellt samarbete för fred och säkerhet är svagare i Sverige. Åklagarmyndighetens utgångspunkt är att utvidgningen av det straffbara området måste avgränsas och inte bli mer långtgående än nödvändigt, men att den samtidigt måste vara framtidssäkrad

och stå sig över tid. Mot den bakgrunden framstår de föreslagna lagtekniska lösningarna som ändamålsenliga.

Begreppet sammanslutning och utvidgningen till följd av det i straffbestämmelserna i 19 kap 5, 7 och 8 §§ brottsbalken

Förslaget om en utvidgning av straffbestämmelserna i 19 kap 5, 7 och 8 §§ brottsbalken genom en kriminalisering av att gå främmande sammanslutningar tillhanda är en anpassning till de förhållanden som ofta råder i konfliktområden där internationella fredsfrämjande insatser pågår. Utredningen motiverar förslaget med behovet av en effektiv strafflagstiftning. Åklagarmyndigheten tillstyrker en utvidgning av det straffbara området till att inte längre begränsas till främmande makt, men vill ändå lyfta frågan om begreppet sammanslutning är tillräckligt tydligt för att kravet på förutsägbarhet inom strafflagstiftningen ska anses uppfyllt. För att öka tydligheten i bestämmelsen kan det också finnas anledning att överväga att använda formuleringen ”främmande makt och främmande sammanslutning” i lagtexten.

Nya straffbestämmelserna om utlandsspioneri i 19 kap 5 a och 6 a §§ brottsbalken

Åklagarmyndigheten delar utredningens bedömning att de nya straffbestämmelserna motiveras av att det för att värna Sveriges säkerhet finns ett behov av att delta i olika typer av internationella samarbeten. Genom att knyta menbedömningen till Sveriges förhållande till andra länder och mellanfolkliga organisationer sätts nationella intressen i förgrunden och underlättas tillämpningen av den föreslagna lagstiftningen jämfört med tidigare förslag om att knyta menbedömningen till det internationella samarbetet (jfr motsvarande förslag i SOU 2012:95). Kravet på allvarligt men gör att det straffbara området avgränsas till att enbart avse gärningar som kan leda till allvarliga konsekvenser för Sveriges utrikesrelationer. Den omständigheten att Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och MSB, vilka vid en tillämpning av den nya lagstiftningen i stor utsträckning kommer göra menbedömningen, redan idag har erfarenhet av att göra bedömningar utifrån begreppet allvarligt men talar enligt Åklagarmyndighetens uppfattning för att det begreppet bör användas.

Åklagarmyndighetens bedömning är att förslaget är väl avvägt för att uppnå ändamålsenliga och effektiva straffbestämmelser som samtidigt är tydliga och avgränsade.

Straffbestämmelserna i 19 kap 7 och 8 §§ brottsbalken utvidgas

Förslaget är en konsekvens av utredningens uppfattning att gärningar som uppfyller de objektiva rekvisiten för utlandsspioneri på samma sätt som vid spioneri kan vara klandervärda trots att avsiktssuppsåt saknas och bör omfattas av det straffbelagda området. Åklagarmyndigheten delar den uppfattningen och tillstyrker förslaget.

Straffbestämmelsen i 20 kap 3 § brottsbalken utvidgas

Åklagarmyndigheten delar utredningens bedömning att en utvidgning av straffbestämmelsen är nödvändigt för att tillgodose behovet av en ändamålsenlig och effektiv reglering för att skydda hemliga uppgifter som hanteras inom ramen för internationella samarbeten.

Den svenska straffrättsliga jurisdiktionen i 2 kap 3 § brottsbalken utvidgas och ett undantag från kravet på åtalsförordnande införs i 2 kap 5 § brottsbalken

För att efterleva sina internationella åtaganden att upprätthålla straffrättslig jurisdiktion över personal utsänd på internationella uppdrag bör den svenska jurisdiktionen utvidgas till att omfatta även civil personal. Förslaget bidrar också till att göra den svenska lagstiftningen tydlig och konsekvent då olika personalkategorier inom samma internationella uppdrag kommer att behandlas på samma sätt. Åklagarmyndigheten tillstyrker förslaget.

Utökade möjligheter till beslag och hemliga tvångsmedel

Åklagarmyndigheten tillstyrker förslaget till de utökade möjligheterna till användning av tvångsmedel. Det är av stor vikt att all verksamhet som innebär ett hot mot Sveriges säkerhet kan förebyggas och förhindras så tidigt som möjligt. Det kan också vara svårt att i ett tidigt skede av en utredning med säkerhet bedöma vilket brott i 19 kap. brottsbalken det rör sig om, varför möjligheterna till användning av tvångsmedel i så stor utsträckning som möjligt bör vara desamma.

Inskränkningarna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen

Inskränkningar i den grundlagsskyddade yttrandefriheten får bara göras om det finns starka skäl för det. Utredningen har redogjort för hur media används och kan användas för spionerigärningar. Mot den bakgrunden och det starka skyddsintresse som ligger till grund för utredningens bedömning är de föreslagna inskränkningarna motiverade. Åklagarmyndigheten tillstyrker förslaget och anser att det är nödvändigt för att uppnå en heltäckande och konsekvent lagstiftning.

I detta ärende har riksåklagaren Anders Perklev beslutat efter föredragning av kammaråklagaren Lotta Karlsson. I den slutliga handläggningen av ärendet har också rättschefen Lars Werkström och vice överåklagaren Astrid Eklund deltagit.

Anders Perklev

Lotta Karlsson

Kopia till
Kommunikationsavdelningen
Enheten för internationell samordning och utveckling
Nationella åklagaravdelningen, Riksenheten för säkerhetsmål
Chefssekreteraren, Charlotta Myrén